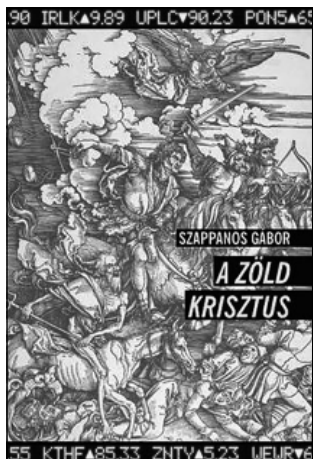

Harsog a tritonkagyló

Szappanos Gábor, *A zöld Krisztus*, Pannónia Könyvek, 2019

Szappanos Gábor *A zöld Krisztus** című regénye két részből áll. Az első és nagyobb rész kerek száz oldala a 2036-ban bekövetkező Utolsó Ítélet előtti állapotokat írja le a regénybeli én, a szerző saját szemszögéből. Amikor a végítélet harsonái megszólalnak, az író éppen jeruzsálemi tanulmányútról szeretne hazautazni, hogy Budapesten rákbetegként fekvő feleségével fölvehesse a kapcsolatot. A Megváltó kétezer évvel ezelőtti kínhalálának helyén újra megjelent Jézus Krisztus, hogy az Atyaisten nevében ítéljen eleveneken és holtakon. A második részben a holtak fölkelnek sírjukból, az élők pedig rettegve és reménykedve várják túlvilági sorsuk végleges beteljesedését. Az Úrjézus egy kis tanácsadói társaságot gyűjtött maga köré a már régebben üdvözült lelkekből, ők a következők: a keresztény dogmatika tudósa, Aquinói Szent Tamás; a szívben lakozó bölcsesség, vagyis

a jámbor szeretet megtestesítője, Assisi Szent Ferenc, valamint Krisztus atléta, Árpád-házi Szent László király. Ész, szív és erő jelképei ők hárman, Jézus velük beszél meg ítéleteit. A magyarokat és lengyeleket különös figyelemben részesíti a szintén sokat szenvedett zsidókkal együtt. Nekünk kedvező a végső ítélet: mondhatni, a „kollektív büntelenség” óvja népeinket a gyeHENNÁTÓL, kivéve az árulókat.

Az Úr szent fia észreveszi a tanácstalanul bóklászó, feleségéért mélyen aggóató íróát; Gábrrielnek szólítja. Őt azzal bízza meg, hogy írástudóként az események krónikása legyen, és pontosan rögzítse mindazt, amit a kisebb-nagyobb pontatlanságokkal és érthető anakronizmusokkal tarkított költői látomás, a bibliai *Jelenések Könyve* majd kétezer évvel ezelőtt megjövendölt.

A könyv első száz oldala látéleletet ad a romlásba hanyatlott emberi társadalomról, megkülönböztetve a környezetkímélőn gazdálkodó, jobbára kis országokat a nagy birodalmaktól, amelyek a fő felelősök az erdők kipusztításáért, a vizek elszennyezéséért, a legelők sivatagosodásáért, a hőmérséklet elviselhetetlen megnövekedéséért, a sarkvidékek jégtakarójának elolvadásáért s a síkságokat elárasztó tengerszint-emelkedésért. Elérkezett az apokalipszis ideje, a végromlás okozóinak megbüntetése, s a jók, illetve irgalmat érdemlők szétválasztása a gonoszoktól. Fekete és fehér angyalok tömege úszik az égen, a feketék a kárhozottakat ragadják magukkal, hogy a pokolba taszítsák őket, a fehérek pedig az édenbe irányítják az üdvözülteket. A krónikás szerepét betöltő író visszatérhet párjához, aki többé nem lesz beteg a mindkettőjüket megillető mennyországban. A Bibliából eredő naivitást nem sikerült kiszűrni a regényből, hiába szötte a történetbe az író a János evangélista után év-

* A regény címében a „Zöld Krisztus” jelzője a környezetvédő Megváltóra utal.

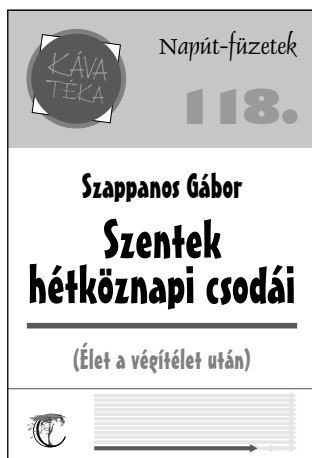
századokkal, évezrekekkel később, főként a mi korukból vett hiteles példákat. A 19–21. században már bekövetkezett a Föld nagy részének tönkretétele és a folyamat megfordíthatatlansága. A fő bűnösök a mohó nagytőkések és azok szándékainak sokszor jótékonykodónak beállított ügynökei. Az író nevetető egyfelvonásosban mutatja meg Jézusnak egy tipikus pénzember utolsó napját.

Szappanos Gábor megálmodta a napjaink köztudatában élénken jelen levő közeli jövőt, amely – az apokalipszis lovasai, angyalok, ördögök és az ítélkező bölcsek intelmei nélkül is – a valószínűség szerint (hogy húsz, ötven vagy száz év múlva, nem tudható) sajnos úgy fest, hogy be fog következni. Vegyük komolyan a mégoly szatirikus, kitűnő tollal megírt figyelmeztetést. Kétszáz évvel ezelőtt egy angol megírta, hogy Londont záros határidőn belül a háztetőikig ellepi a vontató- és konflislovak ürüléke. Mivel ez a jóslat nem következett be, mégis reménykedhetünk.

Alföldy Jenő

Változatok a feltámadásra

A Napút című folyóirat 118-adik számú mellékletében jelent meg Szappanos Gábor új elbeszélése, a *Szentek hétköznapi csodái (Élet a végítélet után)*. A cím Szerb Antal könyvére emlékeztet („Hétköznapi napok és csodák”), de méltó is hozzá a történet. Tudtam, hogy Szappanos személyében nagy képzeletű, kiváló stílusérzékű író, mégis meglepett, hogy az elsőrendű erotikus bravúrművek szerzője most egészen másféle témához nyúlt, amikor ezt a hetven-nyolcvan „flekke” becsülhető beszélyét papírra vetette. Nem kisebb dologról van szó, mint az emberiség jövőjéről, úgy, ahogy a Bibliában, az evangélisták korszakos csillagászati, ember-, állattani és egyéb tévedéseivel tarkítva ugyan, de meg vagyon írva.

Bekövetkezett az emberiség történetének utolsó fejezete, a végítélet. Elkezdődött az örökkévalóság; az éretnyesek a mennyországba jutottak, a pokolfajzatok pedig egy mellék-bolygóra száműzettek, rettentő kínokra ítélve. A tisztítóúzzal az író nem foglalkozik – az üdvözültek és a kárhözottak között e műben nincsen átmenet. Jézus, az utolsó ítélet „projektjét” levezenylő égi Úr a bűnösökkel nem ismer irgalmat, annál nyájasabban bánik a mennyek országába bebocsáttatást nyert lelkekkel. Úgy képzelhetjük el, ahogy Michelangelo festette meg a Sixtus-kápolna mennyezetén látható freskóján, erőtől és biztonságtól sugárzó, cselekvő, természetes atlétának. Isten teljesen háttérbe vonult, az emberi ügyekben jártasabb Fiára bízva

a végítélet végrehajtásának bonyolult műveleteit. Az író könnyedén áthidalja azt az eltérést, amely az Evangéliumban, János Jelenéseiben olvasható utolsó ítélet és a modern kozmológiai szemlélet között fennáll. A vallásos és a tudományos elképzelések között bravúrosan szörfözik a szerző, így a feltámadott lelkek mulatságos váltásokkal léphetnek át a mintegy két évezrednyi idő alatt fölmerült világnézeti különbségeken. A holtak a fizikai világból szinte zökkenésmentesen csöppentek át a lelkebe. Szappanos Gábor tudván tudja, hogy továbbra is fennáll a teremtett világnak az a megkerülhetetlen törvénye, hogy minden változik. A bibliaszerzők például még a geocentrikus világképet vallották, s ez másfél évezreddel később megdőlt. Az örökkévalóságnak hitt dogmák nagy részét már az egyházak sem vallják. Az ÚrJézusnak is alkalmazkodnia kell a változás világtörvényéhez: akadnak még igazítanivalók a nagy terven, amelynek hibái a végrehajtás folyamatában mutatkoznak meg. Az írói nagyvonalúság látványos anakronizmusai néhol viccesebbek, mint a két „kőkorszaki szaki” történetei, amelyekben lépkedő exkavátorként üzemeltetett dinoszaurusz hátáról irányítják az óriási emelőszerkezetet. Az író „nukleáris katasztrófának” nevezi a végítéletet, elszólást mímelve: nem istenfélelemből dolgozta ki írását, hanem kemény, de szórakoztató tanulságul.

Anélkül, hogy paródiának vélném alpári hasonlatommal az írói művet, hozzátehetem: a Frédi és Béni-féle óriás-dinoszauruszhoz hasonló állat innen sem hiányzik. A lelkek feltámadásának zűrzavarában egy olyan őslény támad föl, amely – vagy aki – az emberi képzelet szülötte. Szent György legendájából s a népmesékből

lépett ki egy félelmetes sárkány képeben. Gusztustalanul nyáladzó szája perzselő lángot lövell. A Biblia eredeti jövendölésének szerzője megfedkezett az állatokról, amikor a földlakók föltámadásáról szóló sorait papiruszra vetette. A Jelenések Könyvében szó sincs az állatokról, holott Szent László szerint nekik is van lelkük. A sárkány Jézus és beszélgetőtársai közelében jelenik meg, így nincs vele dolguk a rettentően túlterhelt anyagi mentő- vagy őrző-védő alakulatoknak. Jézus megnyugtatja beszélgetőtársait, a félös, nehézkes mozgású filozófust, Aquinói Szent Tamást, az aszketikus küllemű Assisi Szent Ferencet és az Úr kedvencét, Szent László királyunkat: a mennyben nincs agresszió, gyilkolászás. A lovagkirály csak meglepődik, de nem rémül meg, mint jóval kevésbé sportos társai, a hízásra hajlamos filozófus és a madarakkal beszélgető, farkast is megszelídítő Ferenc barát.

Jézus a racionálisan okvetetlenkedő, szeretetről megfedkezett aquinói tudós gondjaira bízta a sárkányt, megnyugtatva őt, hogy a lelkek – asztáltestek lévén – nem sérülhetnek meg holmi sárkányharapástól vagy lángfuvallattól. A szent el kell hogy fogadja penitenciául kirótt megbízatását: hozzálát az ormótlan állat csutakolásához, s beszélni kezd neki, ahogy a lovászoktól látta földi életében. Meglepidésére a sárkány válaszol, nem is akárhogy: naiv, de felvillanyozóan értelmes kérdéseket tesz föl. A szenttel folytatott párbeszédéből kerek teremtkritika bontakozik ki. Tamás előhozakodik az Isten létét bizonyító, nevezetes tételeivel, a sárkány pedig „józan paraszti ésszel” szól hozzá a nagy dogmatikus észszerűn hangzó, de természetellenes gondolataihoz. Tamás rájön, hogy ő, bár a mennyországban töltött nyolcszáz év alatt

sokszor vitába elegyedett Jézussal, mert megátalkodott formális logikáját nem tudta összeegyeztetni az Isten fiának érzékeny szeretetelvűségével, meglepően hamar lerója penitenciáját: mély barátságába fogadta a lát-szólag együgyű, valójában bölcsnek bizonyuló sárkányt (ettől még Szent György lovag hőstette, a sárkányölés dicsfénye is elhalványul). A szeretet kölcsönössé válik Tamás és a monst-rum között, a helyszínre visszatérő Jézus nagy öröme. Jézus Úr el is tekint a szentre kirótt vezeklés hátralevő részétől, s enyhít az állatokat sújtó és az embereknek kedvező, túlzott megkülönböztetésen.

Az elbeszélés szerint a föltámadott lelkeknek – akiknek valaha élt milliárdjaiból meglepően sokan üdvözültek – még néhány évtizedet várakozniuk kell: a visszanyert éden egyelőre egy tömeges beléptetési zónára emlékeztet. Az újból világra jött lelkek egy irtatlan nagy üvegcsarnokban rostokolnak, míg a csillagászati katasztrófa okozta káosz el nem simul, s mindenki elfoglalhatja helyét, folytatva a földi életben betöltött hivatását. Szappanos Gábor és hőse, Tamás ugyanis enélkül nem hajlandó elképzelni a mennyországot – a „boldog” semmittevés elviselhetetlen unalomba fulladna. Egyelőre elég dolgot ad az üdvözülteknek – köztük a Jézussal társalgó szenteknek – földi életük újragondolása. Nekik is változniuk kell, ahogy ezt Szent Tamás helyreállt érzelmi élete mutatja példájával. Az állatoknak, úgy tetszik, szeretetkatalizátori szerep jut a történetben, a kitálaltaknak is – a végítélet sárkányának éppúgy, mint Szent László kecses és okos hermelinként megszemélyesített „animulájának”.

Szappanos Gábor humora jól működik: úgy adagolja az anakronizmusokkal, egyházi dogmákkal és köz-hiedelmekkel vegyes logikai okfejtéseket, hogy nem kell tartanunk sem a vallásos gondolkodáshoz szükséges jámbor naivitástól, sem a kiagyalt sci-fik tudálékosságától. A szerző vállalja, hogy a szeretet elvének hangadójaként bocsássa útjára „szentjeinek hétköznapi csodáit”, ahogy az elbeszélés címében ígéri. Jól érzékelteti az igazság és az igazságosság finom eltérését, az isteni teremtés tévedéseit és tökéletlenségeit, de a kétezer éve elképzelt újszövetségi végítélet allegorikus újrafölvetésének jogosságát is. Az evangéliumi szerzőnek egészen más elképzelései voltak a világegyetemről és a földi életre váró végső katasztrófáról, mint a modern asztronómusoknak (egy csillagász nemrégiben írta, hogy zöld bolygónk az űrben záporozó aszteroidák valóságos céltáblája, amelyet egyelőre csak véletlenül nem trafált telibe egy néhány kilométeres csillagdarab – ennyi elég lenne, hogy nekünk „annyi” legyen). Szinte mellékes, hogy isteni ítéletből vagy a természet szépségéből következik-e be a végítélet, netán a természetet leigázó emberiség bűneitől. Itt tölthető időnket mindenképpen a józan, értéktudatos *szeretetek* kellene beragyognia ahhoz, hogy legalább a viszonylagos lelki békességünket meglegjűk. Az állatokért is felelősséggel tartozunk. Szappanos Gábor jó érzékkel nyúlt témájához: a mai ember számára nehezen elfogadható pátosz és prófécia helyett ironikus érzékére és a képtelenségeket is látató erejére bízta a legfőbb, jézusi és buddhai életelvet.

Alföldy Jenő